

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Oudenburgsesteenweg (Oostende, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018L117
December 2018- Maart 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese	8
1.3	Gemotiveerd advies.....	10
1.4	Conclusie	10
2	Bibliografie.....	11

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadasternummers (Bron: Geopunt).....	7
---	---

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
--	---

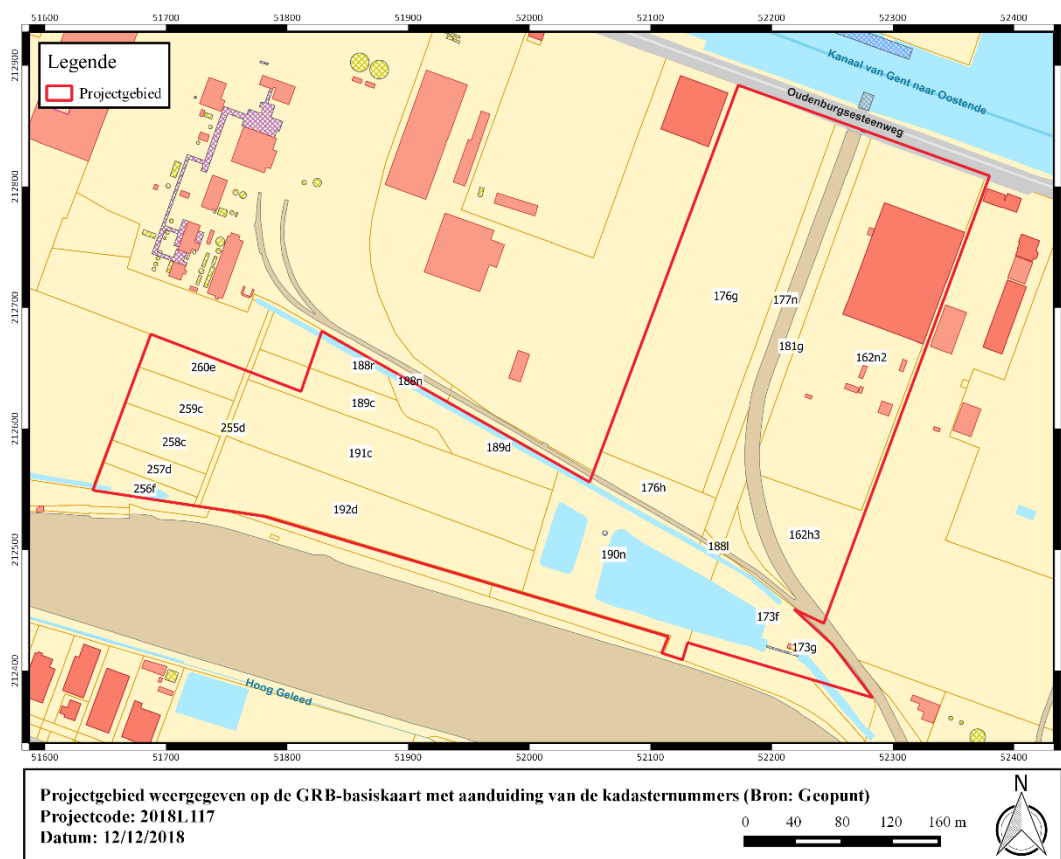

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Studiebureau Verhaeghe Autobaan 5 Bus 01.02 8210 Loppem	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert BVBA Ten Briele 14.15 8200 Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Oostende
	Deelgemeente	/
	Postcode	8400
	Adres	Oudenburgsesteenweg 8400 Oostende
	Toponiem	Oudenburgsesteenweg
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 51635 Y _{min} = 212374 X _{max} = 52384 Y _{max} = 212894
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Oostende, Afdeling 2, Sectie G, nr's: 176g, 177n, 181g, 176h, 188l, 190n, 189d, 191c, 192d, 188n, 188r, 189c, 255d, 259c, 258c, 257d, 256f, 260e Oostende, Afdeling 12 Zandvoorde, Sectie A, nr's: 162n2, 162h3, 173f, 173g, Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de egalisatie en het bouwrijp maken van een terrein aan de Oudenburgsesteenweg te Oostende. Het projectgebied is ca. 15 ha groot en ligt heden braak.

Het plangebied is gelegen in het havengebied van Oostende. Landschappelijk gezien bevindt het plangebied zich binnen de historische polders van Oostende. Deze polders zijn ontstaan na het slechten van de duinen ten oosten van de stad door de Oostendse Geuzen op het einde van de 16^e eeuw, in het kader van de Tachtigjarige Oorlog. Hierdoor kreeg de zee vrij spel in het Oostendse achterland en werd de mobiliteit van de Spaanse troepen bemoeilijkt. Begin de 17^e eeuw werden ook de dijken ten westen van de stad doorgestoken. Dit had als gevolg dat 's Heer Woutermansambacht, ten noorden van Zandvoorde, dagelijks blank kwam te staan. Na het beleg van Oostende wordt de nieuw ontstane geul als haven gebruikt. De daaropvolgende decennia wordt het gebied terug stelselmatig ingedijkt en gewonnen op de zee. Dit is echter een proces van bijna twee eeuwen waarbij dijken soms terug worden doorgebroken om de zee vrij spel te geven en de havengeul te behoeden van dichtslibbing. Hierbij diende een precair evenwicht bewaard te worden, want een te sterke stroming zou de infrastructuur langsheen de havengeul te sterk beschadigen. Pas met de inrichting van de Oostendse spuikom tijdens de Napoleontische periode (1810), komt een einde aan deze vernieuwde getijdenwerking ter hoogte van het plangebied. Het plangebied is gelegen in de Keignaardpolder die gedurende de periode 1584-1803 als inundatiegebied wordt gebruikt. Mogelijk reikt een aftakking van de Keignaardkreek tot binnen de projectgrenzen. De Keignaardkreek kwam vermoedelijk tot ontwikkeling bij inundaties in 1664.

De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van Holocene getijdenafzettingen die rusten op de Pleistocene sequentie. Op het DHMV is duidelijk zichtbaar dat de terreinen in het havengebied kunstmatig zijn opgehoogd. De bodemkaart geeft aan dat het terrein bebouwd is. Ten zuiden en oosten van het onderzoeksgebied wijst de bodemkaart op de aanwezigheid van kleiplaatgronden. Deze kleiafzettingen zijn het gevolg van de gecontroleerde overstromingen en dateren dus uit de 17^e – 18^e eeuw. Dit betekent bijgevolg dat het 16^e eeuwse maaiveld afgedekt en bewaard kan zijn. Echter dient ook het geulsysteem in acht genomen te worden. Op de bodemkaart is duidelijk zichtbaar dat ten zuiden van het plangebied geulgronden gekarteerd worden waarvan aangenomen kan worden dat ze zich verder uitstrekken ter hoogte van het onderzoeksgebied. De erosieve werking van deze getijdengeulen zal eventueel aanwezige resten, ouder dan de late 18^e, vroege 19^e eeuw hebben opgeruimd. Rondom het plangebied zijn reeds enkele boringen gezet. Uit enkele hiervan blijkt dat zich op een grotere diepte, tussen 5 en 7 m onder het maaiveld, een veenpakket bevindt^{1& 2}. De bewaringstoestand van dit veen of de archeologische relevantie kan niet afgeleid worden uit de boorstaten.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal en waterverzadigd karakter van het plangebied. Op de Ferrariskaart is het terrein integraal ingekleurd als nat overstromingsgebied. Langsheen de zuidelijke grens van het plangebied stroomt de Keignaardkreek, waarvan aangenomen kan worden dat verschillende aftakkingen zich uitstrekten tot binnen het onderzoeksgebied. De 19^e-eeuwse bronnen wijzen op het waterverzadigde karakter van de polder waarbij duidelijk zichtbaar is dat het terrein door middel van een veelvoud aan greppels wordt drooggelegd. Deze polder was te nat voor bewerking of bewoning en de op de zee gewonnen gronden zullen in hoofdzaak aangewend zijn in functie van veeteelt. Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt ter hoogte van het plangebied, tegen het kanaal, een rangeerstation aangelegd. Centraal wordt het

¹ Polfliet T., 2001, DOV-Boorrapport, GEO-01/014-B1

² Rutot A. 1893, DOV-Boorrapport, kbl2d22w-B66

plangebied doorsneden door een spoorweg. Resten van de spoorweginfrastructuur kunnen op de oudste luchtbeelden nog herkend worden. Op de luchtbeelden tot in de jaren '90 zijn eveneens nog resten te zien van de greppelstructuren, zichtbaar op het 19^e-eeuws kaartmateriaal. Enkel de spoorlijn die aftakt van de verbinding tussen Oostende en Brugge is heden nog aanwezig. In het noordoosten van het plangebied is doorheen de gehele sequentie luchtbeelden bebouwing herkenbaar. Voorts is op het luchtbeeld van 2000-2003 zichtbaar dat op het terrein graafwerken aan de gang zijn. Vermoedelijk betreffen dit ophogingswerken, hetgeen enigszins op het DHMV kan afgeleid worden.

Op het plangebied zijn geen archeologische waarden gekend. Een 350-tal meter ten zuidoosten van het plangebied, aan de Amandinestraat, werden bij een proefsleuvenonderzoek in 2017 enkele resten van landindeling en off-site fenomenen uit de late middeleeuwen of vroegmoderne periode waargenomen (CAI 218313). Een 500-tal meter ten westen van het plangebied is op het kaartbeeld van de CAI een bunkercomplex uit de Tweede Wereldoorlog aangeduid (CAI 150773). Een kleine kilometer ten zuidwesten van het plangebied is een complex van waarnemingen en vindplaatsen aangeduid op het kaartbeeld. Deze polygonen betreffen onderzoek in het kader van de ontwikkeling van de bedrijvenszone 'Plassendale'. Tijdens deze onderzoekscampagnes werden afvalpakketten en verlandingshorizonten uit de romeinse periode onderzocht, evenals nederzettingssporen uit de volle en late middeleeuwen en nieuwe tijd (CAI 157976, CAI 157977 & CAI 157979). Verder noordwaarts van het plangebied, aan de Noordedestraat, werden bij een onderzoekscampagne in 2010 off-site fenomenen uit de volle en late middeleeuwen, evenals bewoning uit de vroegmoderne periode onderzocht. Daarnaast werd ook vondstmateriaal uit de vroege middeleeuwen en Eerste Wereldoorlog gerecupereerd (CAI 151570). Net ten noorden van dit complex werd eveneens een anti-tankgracht uit de Tweede Wereldoorlog onderzocht (CAI 76998). Voorts betreffen gekende waarden cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse omwalde hoeves en dijken, evenals militaire infrastructuur uit de Eerste Wereldoorlog. Daarnaast werd bij verschillende veldprospecties vondstmateriaal uit de romeinse periode en middeleeuwen gerecupereerd.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied een eerder beperkte verwachting inzake de aanwezigheid van archeologisch erfgoed. De aanwezige getijdengeulen zullen resten ouder dan de 19^e eeuw hebben opgeruimd en het bodemarchief verder hebben gefragmenteerd. Ook wijst de orthofotosequentie en het DHVM op een ophoging van het terrein waardoor de impact van de geplande werken enigszins wordt beperkt. De kans dat verder onderzoek in de vorm van boringen en proefsleuven nog leidt tot relevante kenniswinst is te beperkt.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de geplande werken aan de Oudenburgsesteenweg te Oostende worden geen verdere onderzoeksdaten aanbevolen. Gelet de ontstaansgeschiedenis van de polders ten noorden van Zandvoorde en de gekarteerde aanwezigheid van actieve getijdengeulen tot in het begin van de 19^e eeuw kan ter hoogte van het plangebied uitgegaan worden van een beperkte verwachting inzake aanwezig ondergronds erfgoed. Oudere resten ter hoogte van dit dynamisch en grillig geulsysteem zullen door de erosieve getijdenwerking zijn opgeruimd. Ook het droogleggen van de polder na het in gebruik nemen van de spuikom, door middel van een intensief greppelsysteem zal een impact hebben gehad op eventueel overgebleven resten.

Ter hoogte van de terreindelen die mogelijk niet zijn aangetast door de getijdengeulen, kunnen 18^e-eeuwse afzettingen het 16^e-eeuws maaiveld hebben afgedekt. Hier dient echter rekening gehouden te worden het sterk gefragmenteerde karakter van deze opgeslibte delen vanwege de dynamische werking van het geulsysteem.

Tot slot moet ook de opgehoogde toestand van het terrein en de aard van de geplande werken in acht genomen worden. Het oorspronkelijke maaiveld van het terrein moet tussen de 3 à 4m TAW hebben gelegen. Op het DHMV is te zien hoe bepaalde delen van het terrein heden op meer dan 7m TAW gelegen zijn. Cartografische bronnen uit de Eerste Wereldoorlog wijzen erop dat dit na 1918 gebeurd moet zijn. Naar alle waarschijnlijkheid zijn de graafwerken, zichtbaar op het luchtbeeld van 2000-2003, in verband te brengen met deze ophoging. De geplande werken omvatten in hoofdzaak het verder ophogen van deze gronden teneinde het terrein quasi integraal te nivelleren. Afgraven gebeurt slechts in zeer beperkte mate en betreft in hoofdzaak het verwijderen van hopen grond.

Hoewel deze ophoging een impact kan hebben op het bodemarchief, kan op basis van de beschikbare gegevens, uitgegaan worden van een beperkt archeologisch potentieel ter hoogte van het onderzoeksgebied. De kans dat bijkomend onderzoek in de vorm van boringen of proefsleuven nog kan leiden tot wezenlijke kenniswinst wordt bijgevolg als gering ingeschat.

Uiteraard dient bij de uitvoering van de geplande werken gewezen te worden op de archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4 van het huidige decreet betreffende het onroerend erfgoed.

1.4 Conclusie

De opdrachtgever plant de nivellering en het bouwrijp maken van een terrein aan de Oudenburgsesteenweg, in de haven van Oostende. Op basis van de gegevens van de bureaustudie wordt de kans op kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek als te beperkt ingeschat.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

